

„ZAMOJSKIE ŚLADY OPORU”

Praca konkursowa

„Historia mojej małej Ojczyzny. Wspomnienia o żołnierzach SZP-ZWZ-AK Inspektoratu Zamóść oraz ich powojenne losy”.

Kategoria: szkoły podstawowe

Autor pracy: Krystian Greszta

Szkoła Podstawowa w Lipsku, klasa VIII

Polskie Państwo Podziemne

Tajne struktury państwa polskiego, które powstały w czasie II wojny światowej i podlegały rządowi polskiemu na uchodźstwie określane są jako Polskie Państwo Podziemne (PPP). Był to systemem władz państwowych działający w imieniu Rzeczypospolitej na terenie okupowanego przez III Rzeszę i ZSRS kraju. Zaplanowane i doskonale zakonspirowane struktury państwowe były unikatowym zjawiskiem w Europie łącząc w sobie obszary wojskowe, cywilne i administracyjne. Ich współistnienie miało zagwarantować ciągłość państwa polskiego. Głównym celem PPP było odzyskanie niepodległości poprzez walkę z okupantem i przejęcie władzy po wojnie. Mimo, że działało w warunkach okupacji prowadzono wiele działań w obszarze społecznym, politycznym, a przede wszystkim wojskowym. Tajne nauczanie, pozemne sądownictwo, organizacja akcji dywersyjnych i sabotażowych to jedne w wielu podejmowanych działań.

Siły zbrojne Polskiego Państwa Podziemnego

Armia Krajowa (AK) działała na terytorium całego państwa polskiego okupowanego przez III Rzeszę i Związek Sowiecki. Była to największa organizacja zbrojna PPP. Powstała w 1942 roku. Głównym zadaniem Armii Krajowej było wyzwolenie spod okupacji, w tym przygotowanie powstania powszechnego, do którego miało dojść w momencie militarnego załamania III Rzeszy. Zryw powstańczy miał miejsce 1 sierpnia 1944 roku w Warszawie.

Bataliony Chłopskie- konspiracyjna organizacja zbrojna polskiego ruchu ludowego licząca około 170 tys. ludzi. Działała w czasie II wojny światowej na terenie Generalnego Gubernatorstwa i w Wielkopolsce w celu obrony wsi polskiej przed terrorem niemieckim i eksploatacją gospodarczą.

Narodowe siły zbrojne (NSZ)- jedna z trzech największych i najważniejszych organizacji konspiracyjnych w okupowanej przez Niemców Polsce podczas II wojny Światowej. Ta liczna organizacja liczyła ok. 100 tys. ludzi. Częściowo współpracowała z AK, ale miała również swoje struktury.

Żołnierze AK witani w 1944 roku po wkroczeniu do Zamościa

Geneza i rozwój struktur Państwa Podziemnego na Zamojszczyźnie

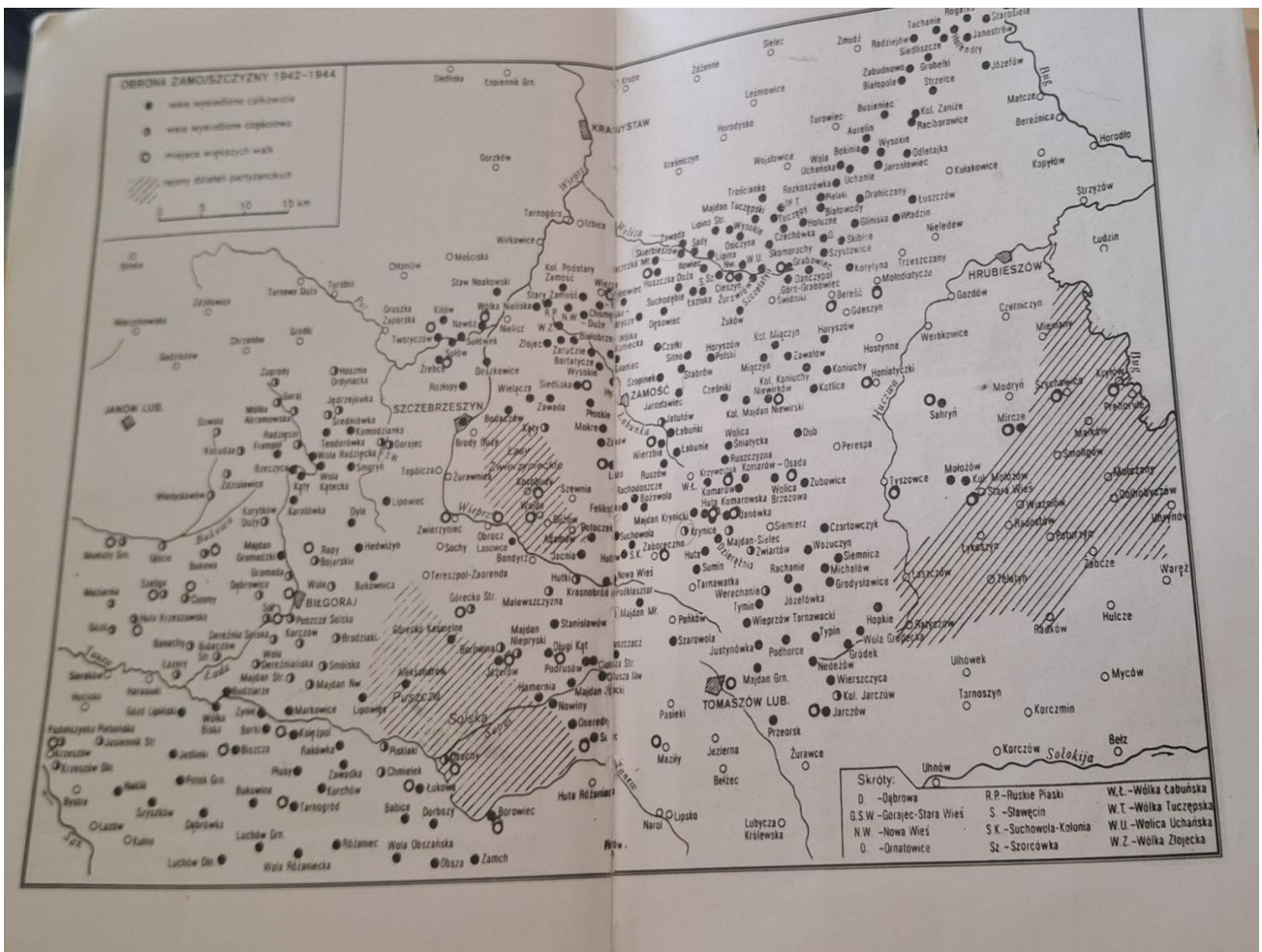
Polskie Państwo Podziemne powstało w 1939 roku jako reakcja na okupację Polski przez Niemcy i Związek Sowiecki. Na Zamojszczyźnie rozwijało się jako struktura podziemna, będąca częścią szerszego systemu konspiracyjnego, działającego na całym terytorium Polski. Początkiem było powołanie Służby Zwycięstwu Polski (SZP), która z czasem przekształciła się w Związek Walki Zbrojnej (ZWZ), a następnie w Armię Krajową.

<https://przewodnikzamosc.pl/wp-content/uploads/2013/07/okupacja-zamo%C5%9B%C4%87-ratusz.jpg>

Wysiedlenia na Zamojszczyźnie

Wysiedlenia z Zamojszczyzny w latach 1942–1943 były próbą praktycznej realizacji założeń Generalnego Planu Wschodniego. Zasadnicza jego część, przewidująca wysiedlenie kilkudziesięciu milionów Słowian z Europy Środkowo-Wschodniej i Wschodniej miała być realizowana przez kolejne od dwudziestu do trzydziestu lat po wygranej przez III Rzeszę wojnie.

Przedstawiona powyżej mapa ukazuje działania Niemieckiego okupanta na terenie Lubelszczyzny. Czarną kropką zostały oznaczone wsie wysiedlone całkowicie, półkółkiem zamalowanym do połowy na czarno wsie wysiedlone częściowo a samym kółkiem wsie objęte walkami.

Pierwsze wysiedlenia z Zamojszczyzny, przeprowadzone próbnie oraz w ramach zbadania reakcji społeczeństwa, realizowano jeszcze w listopadzie 1941, kiedy to przy współpracy kolonistów niemieckich z miejscowości Brody Duże wysiedlono 2000 Polaków z 6 zamojskich wsi. W połowie 1942 roku postanowiono przyspieszyć plany masowej kolonizacji niemieckiej, realizując ją eksperymentalnie w Generalnym Gubernatorstwie, na Zamojszczyźnie. Akcja wysiedleńcza ludności polskiej na Zamojszczyźnie rozpoczęła się w listopadzie 1942 roku, obejmując cztery powiaty: biłgorajski, hrubieszowski, tomaszowski i zamojski. Ludność wywożono do obozu przejściowego w Zamościu i Zwierzyńcu, a następnie do pracy w Niemczech i Generalnej Guberni. Szczególnie okrutny los spotkał dzieci. W ramach planu germanizacji Zamojszczyzny wysiedlono z tych terenów około 110 tysięcy Polaków, w tym tysiące dzieci, z których wiele trafiło do obozów lub zostało przeznaczonych do germanizacji. Część z nich nigdy nie dowiedziała się o swoich polskich korzeniach. Brutalność tej operacji wywołała silny opór zbrojny, znany jako Powstanie Zamojskie, w którym aktywnie uczestniczyła Armia Krajowa i Bataliony Chłopskie.

Rotunda

Rotunda była obiektem o charakterze militarnym w systemie obronnym Twierdzy Zamość w XIX wieku. Podczas II wojny światowej Zamojska Rotunda była wykorzystywana przez Niemców jako więzienie i miejsce egzekucji, gdzie zginęło tysiące Polaków i obywateli ZSRS. Pełni obecnie rolę Muzeum Martyrologii Zamojszczyzny, upamiętniając tragiczne losy ludności regionu podczas II wojny światowej. Jest to miejsce, gdzie spoczywają szczątki wielu ofiar, a sam obiekt służy jako pomnik pamięci i przestrzega przyszłe pokolenia.

Powstanie Zamojskie

Powstanie Zamojskie to zbrojny opór mieszkańców Zamojszczyzny przeciw niemieckiej akcji wysiedleńczej prowadzonej w latach 1942-1943. W odpowiedzi na brutalne akcje okupanta, oddziały AK i BCh prowadziły walki partyzanckie, broniące ludności i ziemi. Był to jeden z największych ruchów oporu na terenach wiejskich okupowanej Polski.

Zamojszczyzna nie ugięła się – Gdy Niemcy próbowali odebrać mieszkańcom Zamojszczyzny domy, ziemię i dzieci- ci odpowiedzieli walką. W lasach wsiach i polach rodził się opór, który nazywano Powstaniem Zamojskim. To nie była walka o wielkie miasta.

Znaczenie powstania Zamojskiego

Powstanie zamojskie pozostaje wzorem obywatelskiej postawy. Pokazuje jak Zamojszczyzna była zdeterminowana bronić swoich dzieci, kobiet i domów. Podejmując walkę partyzancką stawiano opór o wiele silniejszemu przeciwnikowi. Pokazało to okupantowi, że ma do czynienia z narodem odważnym, który potrafi zorganizować obronę przed wrogiem.

Obecnie miasto podejmuje inicjatywy mające na celu upamiętnienie tych wielkich dokonań. Jedną z nich jest pamiątkowy mural. Umieszczony na bloku przy ulicy Sikorskiego przypomina mieszkańcom miasta o bohaterstwie przodków.

Podsumowanie

Zamojszczyzna, moja mała Ojczyzna, to ziemia o niezwykle bogatej i tragicznej historii. W czasie II wojny światowej stała się areną brutalnych działań okupanta niemieckiego, który planował całkowite wysiedlenie ludności polskiej w ramach tzw. Aktion Zamość. W obliczu tych wydarzeń mieszkańcy regionu nie pozostali bierni. Właśnie tutaj działały struktury Polskiego Państwa Podziemnego – od Służby Zwycięstwu Polski (SZP), przez Związek Walki Zbrojnej (ZWZ), aż po Armię Krajową (AK), której lokalną strukturą był Inspektorat Zamość.

Żołnierze AK z Zamojszczyzny wykazali się ogromnym bohaterstwem, organizując opór zbrojny przeciwko okupantowi. Brali udział w Powstaniu Zamojskim – jednym z największych zrywów partyzanckich w okupowanej Europie. Chronili ludność cywilną, odbijali więźniów, prowadzili akcje sabotażowe i wywiadowcze. Ich działania były nie tylko wyrazem patriotyzmu, ale też głębokiej troski o przyszłość swoich rodzin i ojczyzny.

Powstanie Zamojskie to jedno z mniej znanych, a jednocześnie najbardziej poruszających wydarzeń II wojny światowej. Było ono wyrazem odwagi i przywiązaniem do ojczystej ziemi. Ludność Zamojszczyzny mimo brutalnych wysiedleń i terroru okupanta nie poddała się – zorganizowała opór i walczyła o swoje domy, rodziny i wolność. Powinniśmy znać i szanować tę historię.

Po zakończeniu wojny wielu z nich nie zaznało spokoju. Nowa, komunistyczna władza uznała ich za zagrożenie. Byli aresztowani, więzieni, a niektórzy zginęli w niewyjaśnionych okolicznościach. Mimo to nie zapomniano o ich poświęceniu. Dziś pamięć o żołnierzach Inspektoratu Zamość jest pielęgnowana przez rodziny, lokalne społeczności i organizacje kombatanckie. To dzięki nim możemy dziś mówić o wolności i niepodległości.

Bibliografia:

akzamosc.pl

ciekawostkihistoryczne.pl/2018/10/10/nazistowscy-porywacze-ile-polskich-dzieci-uprowadzili-niemcy-w-czasie-ii-wojny-swiatowej/

ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/11453,70-rocznica-wysiedlen-na-Zamojszczyznie-Zamosc-2730-listopada-2012.html

www.zabytki.zamosc.pl/rejestr/222/rotunda-w-okresie-ii-wojny-swiatowej.html